

Azərbaycan fərqli qütblərin kəsişdiyi etibarlı məkandır

Dünya nizamının yenidən formalaşdığı, global güc mərkəzləri arasında rəqabətin kəskinləşdiyi bir dövrdə Azərbaycan özünün geosiyasi taleyini təkcə coğrafi mövqeyi ilə deyil, həm də çevik və uzaqgörən diplomatiyası ilə müəyyənləşdirir.

Şərqlə Qərbin, Şimalla Cənubun kəsişməsində yerləşən ölkəmiz iki qitəni birləşdirən körpü rolunu oynamaqla yanaşı, eyni zamanda fərqli siyasi qütblərin ortaq maraqlarını uzlaşdırən strateji qovşaq statusuna sahibdir. Əlverişli coğrafi mövqeyini dünya gücləri arasında rəqabət meydanına çevirməyən Azərbaycan öz ərazisini daim əməkdaşlıq platforması kimi təqdim edib. Məhz Prezident İlham Əliyevin uzaqgörən siyasəti, düşünülmüş addımları və yürütdüyü çoxvektorlu xarici siyasət kursu Azərbaycanı dünyanın ən böyük iqtisadi və siyasi gücləri üçün əhəmiyyətli tərəfdaş statusuna yüksəldib.

Ölkəmiz bir tərəfdən Avropanın enerji təhlükəsizliyinin qaranı və ABŞ-nin regionda etibarlı müttəfiqi kimi çıxış edir, digər tərəfdən Çinin "Bir kəmə, bir yol" strategiyasının mərkəzi halqasına çevrilərək Şərfin, Mərkəzi Asiyanın iqtisadi intibahında açar rolunu oynayır. Qlobal nəqliyyat dəhlizlərinin mərkəzində yerləşən Azərbaycan regional sabitlik və əməkdaşlığın əsas dayaqlarından biri kimi çıxış edir. Unikal mövqe Azərbaycanı sabitliyin və əməkdaşlığın təhlükəsiz ünvanına çevirir. Bakının yürütdüyü bu siyasət beynəlxalq

xalq münasibətlər nəzəriyyəsində balanslaşdırılmış xarici siyasət və ya çoxvektorlu diplomatiya adlanır.

Təbii ki, sabitlik və inkişaf liderlik faktorundan, effektiv dövlət idarəçiliyindən və təhlükəsizlik təminatlarından çox asılıdır. Qlobal oyunçularla tərəfdaşlıq münasibətlərini eyni müstəvidə qoruyan balanslı strategiya çox vaxt ən düzgün seçim olur. Bu yanaşma nəticələri mərhələli şəkildə toplayır və ölkənin daha firavan, sabit və təhlükəsiz inkişaf yolunda irəliləməsinə şərait yaradır. Azərbaycan birmənalı olaraq Cənubi Qafqazın strateji dinamikasında əsas mərkəzdir. Dövlətimiz global güclər arasında balansı qorumaqla bərabər, texnologiyalar, energetika və infrastruktur sahələrində yeni inkişaf imkanları axtarır və özünəməxsus yolunu formalaşdırır. Ələlxüsus, ABŞ və Avropa İttifaqının Cənubi Qafqaza marağının artması fonunda yüksək texnologiyalar, təhlükəsizlik və "yaşıl iqtisadiyyat" sahələrində əməkdaşlıq məsələləri xüsusi aktuallıq kəsb edir. İki-tərəfli və çoxtərəfli layihələrin genişlənməsi regional sabitliyin möhkəmlənməsi və ölkənin global iqtisadi və texnoloji sistemdə rolunun artması üçün imkanlar yaradır. Eyni zamanda strateji təşəbbüslər Cənubi Qafqazın uzunmüddətli inkişafına xidmət edir və Azərbaycanın müasir beynəlxalq dəyər zəncirlərinə inteqrasiyası üçün şərait formalaşdırır.

Bakının çoxvektorlu diplomatiyası ölkəmizin birləşdirici statusunu gücləndirir

Azərbaycanın unikal mövqeyi həm də ondan irəli gəlir ki, ölkəmiz heç bir hərbi bloka üzv deyil və Qoşulmama Hərəkatında aparıcı rol oynayır. Bu, Bakıya həm Vaşinqton və Brüssellə, həm də Moskva və Pekinlə eyni dərəcədə münasibət saxlamaq imkanı verir. Ölkəmiz bütün gərgin şəraitlərdə, fors-major hallarda dünya gücləri arasındakı qarşıdurmalarda tərəf tutmaqdan imtina edərək neytral statusunu qoruyur. Bu mənada NATO və Rusiya generallarının, habelə ABŞ və Rusiya rəsmilərinin ən gərgin vaxtlarda məhz Bakıda görüşmələri təsadüfi deyil. Elə bu neytrallıq Azərbaycanı bloklararası soyuq müharibələrin hədəfi olmaqdan xilas edib. Üstəlik, Sülh Şurasında fəal iştirakçılıq və

birləşdirici rol Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunu daha da artırır.

Azərbaycan və Avropa İttifaqı arasındakı münasibətlər son illər strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəlib. Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti Antonio Koştanın Bakıya səfəri də Azərbaycanın geosiyasi və iqtisadi proseslərdə artan rolunun göstəricisidir. Bu səfər Rusiya-Ukrayna müharibəsinin davam etdiyi, Yaxın Şərqdə və İran ətrafında gərginliyin artdığı bir dövrdə baş verdi. Belə şəraitdə Avropa İttifaqının ali rəhbərinin Azərbaycana səfəri ölkəmizin Avropa üçün strateji əhəmiyyətini bir daha sərgilədi. Eyni zamanda Avropa Komissiyasının sədri Ursula fon der Lyayenin Azərbaycana səfəri zamanı enerji sahəsində

strateji tərəfdaşlıq haqqında memorandumun imzalanması da Avropa İttifaqı üçün Azərbaycanın nə qədər əhəmiyyətli tərəfdaş olduğunu göstərən amillərdən biridir.

Bu gün Avropa İttifaqının 10 üzvü Azərbaycandan qaz alır və ümumilikdə Azərbaycan qazının çatdırıldığı ölkələrin sayı 16-ya çatır. Eyni zamanda Avropa İttifaqının 27 üzv ölkəsinin üçdəbiri Azərbaycanla strateji tərəfdaşlıq haqqında sənəd imzalayıb. Bu isə o deməkdir ki, Avropa İttifaqı ölkələrinin təxminən yarıya yaxını Azərbaycanın rəsmi strateji tərəfdaşdır. Birmənalı şəkildə demək olar ki, Avropa İttifaqının Mərkəzi Asiyaya və Çinə açılan qapılarından biri məhz Azərbaycandır. Bu baxımdan Çindən və

Mərkəzi Asiyadan Avropaya çıxış üçün ən etibarlı və təhlükəsiz marşrutlardan biri Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) və Azərbaycandan keçən, son illər istifadəsi daha da genişlənən nəqliyyat xətləridir.

Azərbaycan-ABŞ əlaqələri də strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəlib. Xüsusilə 2025-ci ilin avqustunda keçirilən Vaşinqton Sülh Sammitindən sonra Bakı-Vaşinqton əlaqələri keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoyub. 2026-cı ilin fevralında ABŞ vitse-prezidenti Ceyms Devid Vensin Bakıya tarixi səfəri zamanı imzalanan Strateji Tərəfdaşlıq haqqında Xartiya münasibətləri ən yüksək səviyyəyə qaldırıb. ABŞ Bakını Avropanın enerji müstəqilliyinin əsas qaranı və antiterror əməliyyatlarında etibarlı müttəfiq kimi görür. Azərbaycan NATO-nun 11 üzvünün enerji təhlükəsizliyini təmin edir. Hazırda rəqəmsal platformaların yaradılması və ABŞ investisiyalarının qeyri-neft sektoruna cəlbi də prioritetdir.

İkitərəfli münasibətlərin inkişaf mərhələsini yaşadığımız əsas tərəfdaşlardan biri də dünyanın nəhənglərindən sayılan Çindir. 2025-ci ilin aprelində Prezident İlham Əliyevin Çinə dövlət səfəri zamanı imzalanmış Birgə Bəyannamə ilə iki ölkə arasında əlaqələr hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəlib. Pekin Bakını "Bir kəmə, bir yol" layihəsinin mərkəzi qovşağı və Avropaya açılan ən təhlükəsiz qapı he-

sab edir. Azərbaycan Çin yüklərinin Avropaya çatdırılması üçün Orta dəhlizin əsas operatorudur. Bakı limanı və dəmir yolları Çin üçün dar boğazları aradan qaldıran əsas infrastrukturudur.

Azərbaycan Mərkəzi Asiya ölkələrinin də Qərbə çıxış qapısıdır. Mərkəzi Asiyanın enerji resursları Azərbaycan vasitəsilə dünya bazarına yol tapır. Ölkəmiz Türk Dövlətləri Təşkilatının ideoloji və logistik mərkəzi statusundadır. Bakı mütəmadi olaraq türk dövlətləri arasındakı inteqrasiya proseslərinin təşəbbüskarı kimi çıxış edir. Bu, regionun xarici təsirlərdən qorunması üçün vahid təhlükəsizlik qurşağı yaradır. Mərkəzi Asiyanın zəngin karbohidrogen ehtiyatlarının dünya bazarına çıxışı üçün Azərbaycan ən təhlükəsiz və qısa marşrutun üzərində olan ölkədir. Qazaxıstan neftinin Bakı-Tbilisi-Ceyhan kəməri ilə nəqli artıq reallıqdır. Bu, Mərkəzi Asiya dövlətlərinə öz resurslarını diversifikasiya etmək imkanı verir. Türkmənistan qazının Azərbaycan üzərindən "Cənub qaz dəhlizi"nə qoşulması perspektivləri Avropanın enerji xəritəsində Bakını mərkəzi qovşaq halına gətirir.

Bütün bunlar Azərbaycanın geosiyasi arxitekturaladakı vazkeçilməz birləşdirici rolunu tam ifadə edir. Ölkəmizin obyektiv, ədalətli və neytral mövqeyi onu həm Şərq, həm də Qərb üçün strateji tərəfdaş statusunda saxlayır və Bakının beynəlxalq arenada manevr imkanlarını artırır.

*İsmayıl QOCAYEV,
"Azərbaycan"*